

YAZI- Diyanet'in derdi sahiden de dinin hükümlerini hatırlatmak mı (2)

Alper Görmüş: Dücane Cündioğlu öyle diyor ama üçüncü bir yol daha var: Hayatla dini hükümler arasındaki “akıl almaz çatışma”yı görmezlikten gelirsiniz, öyle bir sorun yokmuş gibi davranırsınız... Bu arada memuru olduğunuz siyasetin ihtiyaçları açısından uygun bulduğunuz bazı hükümleri seçip, onları o ihtiyaçlar doğrultusunda araçsallaştırırsınız. Diyanet İşleri Başkanı'nın yaptığı gibi... Din için de siyaset için de kötü ama, oluyorum işte.

30 Nisan 2020 tarihli yazının tamamı burada: <https://serbestiyet.com/uncategorized/diyanetin-derdi-sahiden-de-dinin-hukumlerini-hatirlatmak-mi-2-238/>

Bu yazının dünkü (28 Nisan) birinci bölümünde, Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın eşcinselliği lanetlediği ve onu “salgın hastalıkların kaynağı” olarak gösterdiği cuma fetvasına yönelik eleştirilere karşı öne sürülen en yaygın ve en ciddi argüman üzerinde tartışmaya başlamıştık.

Bu argüman kısaca şöyleydi: “Başkan, dinin sahih bir hükmünü dile getirdi, inananlara bu hükmü hatırlattı, hakkı değil mi, ne var bunda?”

Ben, bu itirazın tutarlı ve inandırıcı olabilmesi için, Diyanet İşleri Başkanı'nın, dinin eşcinsellik hakkındaki hükmünden çok daha sahih olan başka bazı hükümlerini de sık sık hatırlatması gerektiğini söylemiş, bunun yapılmaması durumunda Erbaş'ın bu argümanla savunulmasının ikna edici olamayacağını öne sürmüştüm. Çünkü böyle bir durumda, dini hükümlere topluca sahip çıkma kaygısı içindeki bir başkandan çok, onların arasından ustaca çektiği birini araçsallaştırılıp siyasi kullanıma sokan bir başkan olurdu.

Dün, Diyanet'in hatırlamaktan ve hatırlatmaktan kaçındığı “ilahi hüküm”lerin örneklenmesi bahsine ancak yazının sonunda gelebilmiş, bu örnekleri bugünkü yazıya bırakmıştım. Bugün, Dücane Cündioğlu'nun 2016-2019 arasında Marmara İlahiyat'ta verdiği seminerlerden derlediğim bu örnekleri aktaracağım size.

Taşınması zor hükümlerle ilgili üç yaklaşım

Cündioğlu, sözünü ettiğim seminerlerde “Modern hayatla irtibatı sıkı, bir anlamda şehirli inananlar için taşınmaz bir yük” haline gelen vahiy hükümleriyle ilgili olarak başlıca üç yaklaşım olduğuna dikkat çekiyor.

Birinci yaklaşımın temsilcileri, ki onlara genel olarak gelenekselciler deniyor, vahyin Arapçadaki kelime anlamı (dışsal anlamı) neyse, onun zamandan ve mekândan kısıtsız olarak (her çağda) o anlama geleceğine inanıyorlar ve hiçbir tevil girişimini kabul etmiyorlar.

İkinci yaklaşımın (tevilcilik) temsilcileri, kelime anlamıyla alındığında modern hayatla telif edilmesi çok zor ya da imkânsız olan kimi hükümlerin aslında bambaşka (çoğu kez tam tersi) anlamlara geldiğini öne sürüyorlar. (Cündioğlu burada, tevilcilerin Kur'an'daki kadına vurma ile ilgili ayeti “kadını sevin” şeklinde yorumlamaları örneğiyle, “Hırsızın elini kesin” hükmünü “hırsızın elini hırsızlıktan kesin” şeklinde yorumlamaları örneğini veriyor.)

Üçüncü yaklaşım ise tarihselcilik... Cündioğlu, son dönemin bu gözde yaklaşımını şöyle anlatıyor:

“Tarihselciler bu iki yaklaşımın bir sentezini yapıyorlar. Bir yandan gelenekselciler gibi ‘evet, ilgili ayette açıkça kadına vurun deniyor’ diyorlar. E, peki biz şimdi vuracak mıyız kadınlara? Yok, diyorlar, o zaman için doğrudu bu. E, bugün? Bugün vurmaya gerek yok.

“Yani tarihselciler metnin anlamına sahip çıkmakta birinci grupla ittifak ediyorlar, ama dinin kendi dışıyla irtibatında ikinci gruptakilerin kaygılarıyla ve onlarla birlikte hareket ediyorlar, tabii ki bugün kadın dövülmez diyorlar.”

Cündioğlu, “Kur’an’a söylemediğini söyletmeye çalışan” tevilciliği “abrakadabracılık”, “sahtekârlık” gibi sıfatlarla anıyor ve karşı çıkıyor, buna karşılık inanca akli ve düşünceyi karıştırmayıp “vahiy ne diyorsa o” diyenleri daha tutarlı ve dürüst buluyor, inancın böyle bir şey olduğunu söylüyor. Tarihselciler de onun gözünde, inançla akli bir araya getirmeye çalışan imkânsız ve hüzünlü bir çabanın temsilcileri...

“Dünyayla inanç kaynakları arasındaki akıl almaz çatışma”

Sıra geldi, Diyanet İşleri Başkanı’nın “dinimizin hükmü” diyerek ilan ettiği eşcinsellikle mücadele seferberliğini başlatırken üzerinde atladığı ve her zaman öyle yapacağı başka hükümlere...

Cündioğlu, dinin şehirli, modern hayatla iç içe geçmiş bağlıları için “taşınamaz bir yük” haline gelmiş hükümleriyle ilgili olarak verdiği örnekleri anlatırken şöyle şeyler söylüyor (uzun konuşmalardan benim seçtiğim bazı cümlelerle):

“İtikat alanında kalındığı sürece fazla zorluk yoktur, fakat hukuki-sosyal alana, yani fikhın alanına girildiğinde işler çok zorlaşır. Bir fakih düşünün, laik bir hukukçuyla konuşuyor. Hırsızın eli kesilir mi, kesilmez mi? Hırsızın hükmü nedir İslam’da? Diyecek ki kesilir. (...) Ahirete inanıyorum dersin kimse umursamaz seni. İnanabilirsin. Fakat hırsızın elini keseceğiz dediğinde canına okurlar. Hop, neredeyiz derler yani. Neye inanıp inanmadığın dünyayı ilgilendirmez, ama uyguladığın hukuk ilgilendirir.

“Zina edeni ne yapalım, sopayla dövelim. Olur mu bu çağda? Bir de recm var. Recmi savunabilir misiniz? İlahiyatçılar recmi savunamayacak duruma getirilmişlerdir zaten.

“Kıyas... Gözünü çıkarmanın gözünün çıkarılmasını adil bir ceza olarak görür müsünüz?”

“Kur’an’da ikişer, üçer, dörder eş alabilirsiniz diyor. Bunu dörde kadar diye yorumluyorlar. Neden bir sınırlama anlamında kullanılıyor da dörtten sonrasına da imkân veren bir teşvik manasında kullanılmıyor. Arapçada ‘dörde kadar’ denemiyor mu? Nitekim Peygamber’in, Kur’an’ı en iyi yorumlayan insanın en az dokuz eşinin olduğu biliniyor. Peki, 9 yaşında bir kızla evlenilebilir mi? E, Peygamber evlenmiş.”

Cündioğlu, bu örnekleri sıraladıktan sonra şöyle diyor:

“Şimdi burada içinde yaşadığımız dünyaya dair bilgimizle inanç kaynaklarımız arasında akıl almaz derecede büyük bir çatışma var. Bu konuları düşünmediğiniz takdirde sorun yok. Ama düşünmeye başladığınız an bu çelişkileri açıklamak zorundasınız. İki şeyden birinden vaz geçeceksiniz.”

Dücan Cündioğlu öyle diyor ama üçüncü bir yol daha var: Hayatla dini hükümler arasındaki “akıl almaz çatışma”yı görmezlikten gelirsiniz, öyle bir sorun yokmuş gibi davranırsınız... Bu arada memuru olduğunuz siyasetin ihtiyaçları açısından uygun bulduğunuz bazı hükümleri seçip, onları o ihtiyaçlar doğrultusunda araçsallaştırırsınız. Diyanet İşleri Başkanı’nın yaptığı gibi...

Din için de siyaset için de kötü ama, oluyor işte.